

Kvinnoroller på scen

TEATER

Subfrau: The Subfrau Acts, Koreografi: Akt 1: Arja Tiili, Akt II Sasha Pepelyaev, Sceografi: Metti Nordin, Ljus: Pasi Pehkonen, Dräkter, Akt 1: Marja Uusitalo, akt 2: Charlotta Lundgren, Sonja Eriksson, Kirsi Vainikainen, Ljud: Pietu Pehkonen, På scenen: Sonja Ahlfors, Ida Loeken, Lotten, Roos, Joanna Wingren, Premiär: 13.4 på Rastis, Nordsjö. Föreställningen kommer att ges på Diana-scenen och senare också turnera.

Det finns åtminstone ett öde som teatern delar med operan och baletten, och det är att dessa konstarter genom sin repertoar kommer i direkt beröring med pjäser/koreografer/libretton från olika tider, där könsrollerna ofta sett helt annorlunda ut än i dag. Det betyder inte att det inte skulle finnas intressanta kvinnoroller, men också de mest fascinerande av dem är ändå alltid i någon mån just kvinnoroller, dvs de handlar om kvinnans förhållande till mannen. Tänk bara på *Medea* eller på *Ophelia* eller på Nora i *Ett Dockhem*. De avslöjar mycket om samhällets osynliga hierarkier, som den stora dramatiken i allmänhet också problematiserar.

Scenisk närvaro

Men teater är inte bara dramatik, det är framför allt scenisk närvaro. Gruppen *Subfrau* undersöker vad som alltför sporadiskt problematiserats på finländsk scen, och vad mainstream-kulturen pinsamt länge undvikit. Scenen är nämligen den bästa av platser att åskådliggöra och studera det sociala rollspel som könsrollerna bygger på. Därför är *Dragen* den homosexuella kulturens glamorösa gåva till vår tids teater. Den problematiserar ett begrepp som scenisk närvaro ur ett könsperspektiv.

Drag King-fenomenet, som får specifikt feministiska förtecken, är speciellt intressant eftersom man kommer åt att peka på ett maktproblem. En kvinna som spelar en man tar åtminstone dubbelt så stor "plats" på scen som då hon spelar kvinna. Och hur skandalöst ofta skrottas det inte fortfarande på våra scener åt feminina män, medan maskulina kvinnor uppfattas som groteska? Mannen i egen-

SLAPSTICK OCH HUMOR.

I Pepelyaevs koreografi är det vita papperet utgångspunkt och inspirationskälla, användbart än som kärleksbrev, än till bröllopsklänning eller stoppningen i skådespelerskans mage då hon blir gravid.

skap av kön är inte vitsig eftersom han är normen.

Första akten av föreställningen *The Subfrau Acts* utgörs av **Arja Tiilis** koreografi *Stay with me* och här visar **Sonja Ahlfors, Ida Loeken, Lotten Roos** och **Joanna Wingren** på den oerhörda effekten i att en kvinna tar på sig manskläder. Det står genast klart att vi har att göra med fyra skickliga *Drag Kings*. Speciellt vad beträffar Joanna Wingren är könsförvirringen ett omedelbart faktum.

"Hiphopdiscomusicalperformancecemic" menar programbladet att Tiilis koreografi kunde kallas. Men trots en energisk början, verkliga små pärlor då och då och innovativa stilistiska inlån från olika samtida subkulturer sjunker intensiteten, dramaturgin håller inte och helheten blir alltför lös. Tiili använder sig också av skådespelarnas egna texter. De är smärtsamma och spröda skildringar av vad det innebär att vara ung kvinna, men känns för narrativa och realistiskt präglade i sammanhanget.

Bräcka schabloner

Andra akten, "*Papier Maché*" är koreograferad av den ryska regissören och koreografen **Sasha Pepelyaev**. Han har liksom Tiili fått till uppdrag att dekonstruera gender på scen, men närmar sig problemet från ett helt annat perspektiv. Nu är skådespelarna klädda i gammaldags klänningar, de inleder med att försöka replikera i traditionella kvinnoroller men får konvulsjoner och deras teater måste stängas. Pepelyaevs formspråk är som alltid sanslöst rikt, humoristiskt och innovativt. Han kommer med tvära kast, men bemästrar dem suveränt, och arbetar hela tiden med mängder av intertexter. Med sin absurda humor studerar han olika schabloner av kvinnan; den drömmande förälskade som skriver sina brev, den sovjetiska arbetarkvinnan vid sin fana. Här finns allt från slapstick till absurd humor och scenografin/materialet, i detta fall mängder av vitt papper, fungerar som utgångspunkt och inspirationskälla. Än blir det till kärleksbrev, än till bröllopsklänning eller stoppningen i skådespelerskans mage då hon blir gravid. Också saxen är hela tiden ett närvarande element; kvinnan som jobbar och jobbar på att klippa av banden till sin traditionella roll och till sist förvandlar saxen till ett vapen.

De båda akterna fungerar bra tillsammans, då Tiili gått in för att undersöka ett fenomen som scenisk närvaro, medan Pepelyaev arbetar mera med att bräcka schabloner. Tiilis utgångspunkt är kanske mera radikal, men Pepelyaevs säkra estetik bär längre.

STELLA PARLAND
kultur@hbl.fi